

ПЕРЕДПЛАТА

на „Буковину“ разом з ілюстр. додатком „Неділя“ вносьть :
 на цілий рік 10 зр. — кр.
 на чверть року 2 „ 50 „
 місячно . . . — „ 85 „
 для заграниці 15 рублів або 24 франків.

Поодинокі числа по 6 кр.
 в бюрі газет Л. Горовіца в Чернівцях, ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА

ВИХОДИТЬ :

у в'єторок, четвер, суботу і неділю.

Редакция і Адміністрация „Буковини“ находить ся в Чернівцях (ул. Петровича ч. 2), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 8. рано до 8. вечером

Схаменіть, ся люди!

Дня 20-го січня 1883 писав московський деншикар Орест Авдиковский зі Львова до другого московфіла (подаємо лише уривок в перекладі): „З „Нового Пролома“ ч. 1. Ти бачиш, о що нам іде; нам іде о консолідацію партії, котра має національне обединене всіх русских на ціли. Прошу тебе о сотрудничтво. Що-до мови, то ми поки-що пишемо своєродним галицким жаргоном, чому? не потрібно казати. Русини у Львові заняті тепер організацією своєї партії; чи їм се удасть ся, залежить від нас всіх, від мене, від тебе і н.

Переклад сего уривку з письма Ор. Авдиковского дословний; а оригінал буде в свій час оголошений.

В цвітні 1892 року Григорий Купчанко розіслав по Росії автографовану відозву (з дати: Відень 24. цвітня 1892 р.), в котрій звиває усіх прихильників обединенія, щоби підпирали і помагали засновувати в Австрії товариства, котрі мають на ціли против ділати руским (народним) товариствам і ширити тенденції, прихильні Росії.

Оригінал автографований, одержаний нами з Петербурга посередно від одного члена славянського благотворительного комітету, оголосимо небавом. Сам Купчанко не сьміє вго автентичність перечити; а коли се зробить, то скаже лож! Говоримо се наперед.

Поки-що сі два документи вистарчають нам для доказу, що московфіли сьвідомо, безлично і з усею силою стараються не допустити до того, щоби народовці зорганізували ся. І їм се удасть ся. Ми мусимо се отверто признати їм, хоч заразом знаємо, що сей наш нумер „Буковини“ московфіли предложать, кому треба, яко залучник, доказуючий їх успішну роботу, з просьбою о дальшу поміч.

В тій роботі несьвідомо помагають їм ин. Романчук і Олесницький разом з цілим своїм штабом опозиціоністів. Ми кажемо рішучо, що вся їх акция повиборча разом з московфілами піде в хосен лише московфілам і скрінить їх; самих же опозиціоністів народоєких ослабить до самої основи. В цілій повиборчій акції опозиціоністів ішли все горою московфіли, они передовсім бажали віча, они передовсім бажали депутації до цїсаря, они зводили безпастанний крик розпукки, они збирали гроші на видане

брошури про надужитя виборчі, они зняли ся зложеном депутації, они вправляли єї з радостію промовами у Відень, они тепер пішуть про сей „подвиг“ найбільше, бо они мають на ціли, аби народовці ослабли і не зорганізували ся, так як сю діль мають при кожній своїй роботі на увазі.

Коли би депутацію були вислали самі народовці, ми не мали би нічого закинути; коли-ж нею заняли ся головнo московфіли, то ми заявляємо, що та депутація не сьміє промавляти в імени руского народу! Коли-ж она нині явить ся перед лицем монарха і буде говорити в імени Русинів, то сим надужие довіря цілого народу! А що гірше, сей „подвиг“ ані трохи не злучить і не сконсолідує народовців.

(Засліплені перелавші кандидати народовці спомогли своєю акцією московфілів, а своїй партії не придбали нічого!)

Будем же тепер бачити, чи по сій невдачі ще люди не схаменуть ся!

В справі єєї депутації пишуть нам з Відня: „Дня 13-го грудня вечером прибула сюда руска депутація з про-

1) Російські цигани.

Етнографічний очерк Н. Г. Штібера.

— 0 —

Короткі історичні відомости про циганів взагалі.

Близько п'ятьсот літ тому навад, в р. 1417 появилась в Німеччині на берегах ріки Лаби, зовсім несподівано, нестра товпа людей, що покривала своє тіло нужденними лахманами. На чолі тої товпи їхали в дорогах, чепурних костюмах провідники, котрі прозивали себе князями і графами Малого Египта. За товпою котились теліги, в котрих сиділи жєнщини і діти. Тими пришельцями були цигани, о котрих до того часу ні один нарід західної Європи не мав понятя. Они показували городским властям охоронну грамоту, одержану ніби то від цїсаря Жигмонта, в котрій наказувано веім підданам сьвятої римскої держави давати приют тим нещасним скитальцям.

Крім сего розказували они про себе великі легенди: одні запевнювали, що они прийшли в Малого Египта, звідки їх прогнали за гріхи предків, котрі не хотіли приймати Йосифа і Марію з дитиною Ісусом, утікаючих перед лютоєстями Ірода, за що їх Бог осудив на вічне скитальство; другі твердили, що папа і єпископи вложили на їх предків семилітне скитальство задля того, що они відпали від правдивої християнської віри.

В протягу наведеного више року звиділи они Люнебург, Гамбург і Любеку. Слїду-

чого року появили ся они в Швайцарії під проводом одного цигана, котрого прозивали египетським князем Михайлом. Там розложившись великим табором коло самого Цюриха ширили дальше ті самі легенди про причини свого скитальства.

За сим продерлась товпа циганів до Італії під проводом якогось начальника, котрого прозивала палестинським королем Андрієм. Звідти завернулась до Парижа, а потім перейшла в Баварию.

По році 1438. починають цигани густими масами находити в Німеччину, Францію, Італію, Іспанію, а з початком XVI. віку появляють ся в Польщі, Англії і Швеції.

Як стверджує історія, веі народи азієські вдирали ся в Європу з цілями войовничими, заборчими. Одні цигани прийшли до Європи без всякої мисли завойовати кого будь, або підчиняти під себе; при тім однакож не мали і они охоти піддавати ся кому будь, тратити свою особисту свободу, зливати ся з чужим народом. Своім нужденним, нещасним видом, будили они в серцях Європейців співчутє. Жителі приймали їх межі себе, князі володіючі надавали їм осібні грамоти; а молдавський князь Александер Добрий надав їм право „користуватись воздухом і водою для житя і добувати без перешкоди огонь для виковування желїза“.

Не довго однакож тревали ті дружні відносини з циганами жителів Європи. Показалось скоро, що те зайшле плємя живе обманьством, злодійством, грабежію. Жителі від-

вернулись від тих „каючих ся грішників“, а звернулись з жалобами до властей. Тоді началась переслїдування циганів, наперед в Німеччині (1497 р.) потім в Іспанії, Франції, Англії, Молдавії, Волощині, Польщі і Угорщині. Правительства почали ханатись острих, навіть лютих способів проти них. Заказано пускати їх в границі держав. Тих, що не слухали розпоряджень властей, січено до крови, голєно їм бороди, волєся, виривано нїздрі і в таким виді прогонювано поза границі держав; котрі зважились з вигнана повернути, тих палєно публично без помилованя. Бувало, що много циган, гонєних звідусюди, не находячих нігде спокою, вимучєних голодом, являло ся добровільно перед властями і просили, щоби їх спалити.

На циганів перестали дивити ся, як на людей. В декотрих сторонах Європи особи, приналежні до упривілейованих людей, полювали по просту на циганів для забави: устроювали на них облави, тровили собаками, пострілювали і убивали. В Угорщині жилось циганами якийсь час відповідно свободнійше і легше, ніж в других державах західної Європи. Там принимали їх в військову службу, а в 1559 р. поручив їм угорський полководець Перені оборону одной кріпости, що називалась Подь-Іда. При тім зайшов слїдуєчий, не безінтересний епізод: Цигани боронили поручєну їм кріпость неввичайно хоробро так, що ворог почав уступати. В ту саму хвилину один циган, чи то в пориві радєти, чи то з легкодушности, крикнув до ворога з кріпостної стї-

тестом против послідних виборів до галицького сойму. Число депутатів подають на 220 людей. На чолі депутації стоять побіч о. Озаркевича, Телішевського, Олесницького і др. не лиш Рожанковський і Король, але і Павенцький з Марковом. Вечером явились до 40 депутатів на антисемітських зборах в Гернальсі. Люеґер і Шайхер прирекли (!), що займуться рускою справою, як лиш самі побідять (?). Коли се стане ся, годі наперед сказати. Але пос. Романчук має до них більше довіря, як до всякого правительства і палати посольської. Люеґер жадав знов, щоб Руєнни піддержували єго справу, наколи они побідять. Депутацию руску прийме цісар. Правительство не противить ся, щоби депутати (в малім числі) представили монархови ті кривди, яких дізнали при соймових виборах. Депутати являть ся мабуть дня 16-го с. м. перед цісарем, котрий — як нам сказано, — о цілій справі має точні інформації.

Нині одержали ми таку телеґраму з Відня в справі депутації: „Президент міністрів прийняв вчера кількох відпоручників рускої депутації незвичайно прихильно і заявив їм, що по перегляді просьби і пропамятного письма, котре депутація хоче цісареві вручити, цісар сегодня прийме шість членів депутації. Президент міністрів радив вислати яко депутацію двох священників, двох селян і двох з інтеліґенції“.

Положенє в парламенті.

(Допись „Буковини“).

Відень, 14. грудня 1895.

Вчера, по пяти днях, покінчено загальну розправу бюджетову. Представителі всяких на-

ни: „Коби то в нас був порох, ви не так легко тогда уступили би!“ По так сердечній заяві ворог підступив знов під кріпость і здобув її.

Коли з початку жилоє угорским циганам легше і вільніше, ніж в других європейских державах, то з часом поспались на їх голови і в Угорщині страшні кари. Людська злоба проти циган дійшла там до безглуздости. В 1782 р. було приказано після розпоряженя угорських властей увязнити 45 осіб обох полів, підозрілих о людодѣтво. Почалось жорстоке слѣдство. Циганів питали, де они поділи убитих людей. З болю і муки страшної крикнув один циган: ми зїли їх. Сего виклику досить було, щоби всіх 45 обвинених засуджено на смерть і засуд сповнено. Незадовго показалоє, що всі ніби убиті циганами, були живі і зовсім здорові — а нещастні цигани сталиє жертвою людської безглуздости.

Забобони, які панували серед западно-європейських народів в середних віках, не вістали без впливу на судьбу циганів.

У Іспанії обвиняли циганів о чародѣйство, уважали їх слугами диявола, приписували їм зносини з відьмами, бісами, злими духами. Ланали їх і кидали в підземні вязниці, мучили їх там в страшній спосіб можливими і неможливими способами, винайденими через побожних інквізиторів, а потім палили їх дуже урочисто, посеред численно агромадженної публики.

В Молдавії, де колись циганам дозволено „користуватись воздухом і водою для питя і добувати огонь для кованя желїва“, обернено їх з початком XVII віку в цілковитих рабів. Циганів призначували там до найтяжших робіт, виводили їх на публичні торговиці і про-

ціональних та політичних сторонництв, а навіть фракцій, взяли в ній участь. Кожному речникови було свобідно, представити палаті, взглядно правительству, потреби народу чи сторонництва собою заступленого. І дійсно, всі речники розправляли широко так о тім, яке становище їх партії будуть занимати до теперішного правительства на будуче, як і о потребах і кривдах народу свого. Розправи ті звістні вам з справоздань дневникарских. Я і ддятого не наводжу їх, а рад би лиш подати вам загальній образ того положеня політичного в парламенті, яке витворилоє за тих два місяці, від часу, коли нове правительство проголоєило свою програму, кажучи виразно, що оно змагає до уложеня мирних відносин межи народами австрійскими на основі признаних їм основними законами державними рівних прав і на основі справедливости.

„Вижидаюче становище, яке заняли поодинокі більші сторонництва парламентарні супротив програми правительства, змінилоє — можва сказати загально — на „прихильно-вижидаюче“. Лівиця ліберальна набрала переєвѣдченя, що правительство не буде піддержувати змагань сторонництва антисемітского та що не думає, відновити системи політичної пок. гр. Таффоґо, котрий — як звістно — через повних 10 літ обходив ся без сеї лівиці. Она рада би вправді бачити, щоби правительство не дуже то симпатизувало з консерватистами та щоби ще різче виступило супротив Люеґериянів, але вкінці вдоволилоє ся тим, що правительство не видаєть Німців чєско-моравских на поталу Чехам, т. є. що не признаєть Чехам їх державного права.

Молодочехи спустили з дачнійшої опозиції зовсім рішучо. О обструкції нема й бєсїди. Але они держать ся, поки-що, в резерві, доки не буде їм дана певність, що правительство хоче перевести повну рівноправність элементу чєского з німецьким і доки їм в першій лінії не даєть языка урядового чєского. Речники чєского народу станули в теперішній хвилі на більше реальній підставі. От знають добре, що чєского державного права тепер не одержать, то і вступили на поле більше утилітарної політики. Они возьмуть для народу свого все то, що під нинішню хвилю даєть ся взяти, не зрікаючись при тім головних точок своєї народно-політичної програми. Замітний при сїм сєй прояв, що молодочехі послали вповіли службу антисемітам, а й не дуже то оду-

давали за гроші, як товар, а молодим і красивим циганкам казали розбиратись до нага і так пускали їх в продаж по найвиєших цінах.

Через три віки уживано проти циганів в західній Європі жорстоких способів і видавано в самій річі нечоловічі закони.

Так, 1727 р. після наказу цісара Кароля VI. всі дорослі цигани, що кочували по Моравії, мусїли піддаватись смертній карі через повішенє. Майже рівночасно видав король пруський Вільгельм I. указ, в котрім було сказано: „Цигани, вступивші в границі пруської держави, без ріжниць пола, старші від 18-літків, повинні бути карані смертию на шибениці, хоть і були перед тим покарані різками і навіятовані“. За панованя Людовика XII. видав французький парламент приказ, „губити всіх циганів огнем і мечем“.

Понад три віки продовжувалиє страшні переслѣдованя циганів без всякого критичного розбору. Аж в другій половині XVIII. віку розпочато попередні люті закони, що відносились до циганів, усувати, а на їх місце ставляти иньші, більше гуманні. Західно-європейські володарі, піддавшись впливови ідей гуманїстї в XVIII. віку, почали видавати укази щодо побуту циганів, проникнуті духом тих ідей.

От декотрі з тих указів:

В 1761 р. Марія Тереса наказала вповніти слѣдуюче: народне імя „циганів“ усунути з уживаня, а заступити єго словом „ново-угри“; заказати циганам вести кочовничє житя; вкінци, заборонити супружества межи циганами, відобрати у них діти і віддати на вихованє європейцям.

В 1783 р. видав указ Йосиф II, де при-

шевлялись опозиційною річію пос. Романчука, свого колишнього друга. Гр. Тун єсть єще тим каменем преткновенія, о котрого усунєне Молодочехи домагають ся. Але найважнійшою обставиною в цілій справі єсть се, що Молодочехи проявили охоту, примиритись з чєскими Німцями посредством нових справедливієших пунктацій. Се важний прояв в новій ситуації.

Клюб руский не змінив становища, на яким станув 24. жовтня в річи пос. Барвіньєского. Русини ждуть позитивних діл із стороны правительства на поли розвою культурно національного і господарєского і після тих діл уложать своє становище до теперішного правительства. Що правительство свѣдомє своїх обовязків супротив Русинів, о тім свѣдчать найновїші факти. Звістно бо, що правительство рішилоє з новим роком шкільним відкрити рускі паралельні класи при другій гімназії в Чернівцях; що на судових будинках у вєхідній Галичині умїщено вже всюди написи рускі, та що і міністер торговлі прирік перевести подібну рівноправність языка руського на вєзїдницях і почтах галицьких. На разі розходилоє би ще о то, щоби языкови руському придбати ширші права в житю публичнім на Руси, а о се ведуть ся як-раз переговори. Другим важним ділом послів руських буде, щоб як найскорше зискати для селянства значні полєкші в податках ґрунтовім і домовім, які в належитостях правних. Всї ті справи підїє пос. Вахнянин в своїй річи бюджетовій і, як звістно, відповідь п. міністра фінансів була така, що він готов і дати опуст в згаданих податках посредством реформи податкової; що годить ся на обниженє контінґенту податку ґрунтового і що готов управити (зменшити) належитости правні іменно від спадщин селянських і від продажий чи закунна парцель ґрунтових селянських.

Пос. Романчук веде дальше політику опозиційну. Він стоїть независимо від клубу руського і, розуміє ся, сам відповієть за успіхи своєї політики. Клюб руский не обмежує в нічїм єго діяльности, а тим менше спиняє єго в опозиційних змаганях.

казувано: віддавати чотиролїтні циганята в села під надїр духовеньства, заборони и циганам говорити межи собою рідним языком, а коли би они не слухали, карати їх палками.

Поодинокі голоєи в користь людського обходженя з циганами роздалиє були вже й скорше, підчас самого розгару переслѣдованя циганів. Так в 1616 р. видав був угорський палатин граф Дьирдь Турцо охоронну грамоту циганам, де говорив: „кожде сотворїне на землі має свій сховок; лиш одні, нещастні цигани, принуджені зносити труди і зимно, бо не знають, де свою голову склонити.“

Цигани, що прийшли в західну Європу, не умїли назвати стороны, в котрій жили їх предки. Многі з них уважали себе потомками єгипетських фараонів і при тім розказували слѣдуючу лєґенду: Підчас виходу жидів з Єгипта, Фараон пірвавши з собою одну з улюблєних женщин, на імя „Циганку“, ісповїдуючу тайно жидівську віру, погнав єя за жидами з войском; але коли вступив на дно Червоного моря, пірвали єго філі з страшній гнет над жидами. За кару повернув єго Бог в напів рибу, а півчоловіка, в котрім то виді має каратись аж до страшного суду. Циганку знов викинула вода на берег, де она породила єсна. Від того то єсна і жени єго молдаванки походять цигани.*

Анґличани і Угри повірили в походженє циганів з Єгипта, тому назвали їх, одні Єгиптянами (Gip-u), другі фараоновим народом (Pharao verbe.). Назви ті задержалиє до нині в Анґлії і Угорщині.

* К. Голодниковъ: Проклятое племя. Тобльскія Вѣдомости 1879.

Дрібні вісти.

Чернівці, дня 16. грудня 1895. р.

Іменована. Повітовий секретар Іван Гавричевич іменованій директором помічних урядів при буковинському правительстві. — Приватний доцент університету у Львові др. Густ. Ціотровський іменованій ад'юнктом школи ветеринарії.

Відзначена. Старший учитель при народній школі в Коломиї Кульчицький одержав золотий хрест заслуги.

Загальні збори філії „Просвіти“ в Станіславові відбули ся дня 1-го с. м. З справоздана виділу дізнаємо ся, що виділ в справі заснування „Народного Дому“ в Станіславові прийшов до пересвідчення, що то дасть ся перевести найліпше акціями. Виділ зносив з особами, що стоять ближе до міщан і ремісників, щоби основати в Станіславові читальню для міщан і ремісників. Аби оживити існуючі в Станіславові читальні і перемістити їх на читальні „Просвіти“, зложив ся комітет відчитовий, що має поучаючи відити, на котрі згромаджує ся велика сила селян. Виділ ршив ся також закладати сільські бази позичкові на підставі окремих статутів. Загального доходу мала філія від 1894 р. 102'37 зр., розходів 100.90 зр. лишає ся в касі 1'47 зр. До цього виділу ввійшли: о. Барш, п. Гурик, проф. Кокоруда, др. Коцюба, о. Озаркевич, селянин Яків Ткачук і о. Шепарович, а яко заступники віділових ин. Гузар Лев, Мостович і Петрик. Опісля держав др. Коцюба дуже поучаючий устний виклад про молочництво в малім газдівстві. Принято сїдуючі внесеня: о. Шепаровича, щоби скликати в це господарске до Станіславова; д-ра Коцюби, щоби устоїти з селянами екскурзію до села Каміної для наочного пізнання там хованої раси худоби; о. Бачаньско-го, щоби скликувати збори з відчитами по селах і місточках.

Черновецькі торговельники дуже зворушені бо фабрика олію, паровий млин і пекарня Ріхарда Вальтера застановила виплату. Насива випосять понад 200.000 зр. Віртелі дали фабрикантові один місяць часу для управління своїх обовязків.

Незвичайні перегони. На залізничім шляху Репени-Мезеріц в Німеччині вивав случайно з ва-

гону потягу один подорожній. Люди, що сиділи з ним разом у вагоні, перестрашили ся і хотіли вже задержати потяг, коли той подорожній нараз схопив ся з землі і побіг за потягом. Дігнав его і скочив на сходи вагону і дістав ся щасливо назад до свого місця, де его повитано оплесками. Тим подорожнім був князь Сольм-Горстмар, поручник уланів гвардії. Та се не коньче добре свідчить о скорості деяких потягів в Німеччині.

Двоженство. Перед судом в Кракові розпочала са дня 11-го с. м. розправа против різняка Алекасандра Зайдля, обжалованого о двоженство. Се той самий різник, котрий стріляв з револьвера до судні і відбував за то кару 10-літної в'язниці. Зайдель походить з Лодзі, в Королівстві Польскім, де оженив ся в 1880 році з 17-літньою Агнішкою Кібель. Протрачивши цілий маєток жінки, покинув єї з двоїма дітьми, жив в Варшаві, Вільні, Петербурзі, а відтак осів в Кракові. Тут оженив ся з вдовою по різнику Шнаковскою, а одержавши 10.000 зр. віна за нею отворив сьєн з мясом. Між тим дізнала ся его перша жінка о місци его побуту і внесла против него жалобу до прокуратури, котра зарядила процес. Трибунал узнав Зайдля винним, однак з арчиния, що его вже за намірене убийство засуджено на найвишу кару 10 літної в'язниці і що діятого після законі не можна его засуджувати на дальшу додаткову в'язницю — то заострено его кару в той спосіб що засуджено его на один міст що місяця через пять літ і на темницю кожного 24 лютого, яко в роковини его другого вінчання. Зайдель приймив вирок.

О много меньше безхосенного дранта куповано би на Різдво для дітти, если би лише родичі хотіли найти час і перечитали занимаючий, богато ілюстрований ціньник славних Ріхтерівских скринок будівляних з камінцями. Впечатані там листи врадівних родичів і поважаних учених стверджають одноголосно, що нема більше відповідної і превалійшої забавки, як скринки будівляні з камінцями з якором; один поважаний швайцарський педагог каже дослівно: „они заступають цілий склад забавок“ і кінчать словами: „До кожної хати з ними, де мешкають щасливі родичі!“ Думаємо, що виплатить ся написати картку кореспонденційну, щоби одержати від фірми „Ф. Ад. Ріхтер і Сп. у Відні I. Nibelungen-gasse 4“ оплатно найновіший ілюстрований ціньник Позаяк нове виданє містить в собі також широкий опис нових дуже хосенних доповнень,

зависимости, а освобождено их доперва в першій половині нашого століття: в Волощині в 1836 р. (господаром Олександром Гіка, на котрого честь освобождені цигани з вдячності зложили осібно пісню), а в Молдаві в 1844 р. за Михайла Стурдзи. Найменьше циганів подібубесь тепер в Німеччині, Франції і Італії.

Кожний нарід, посеред котрого живуть цигани, охрестив их осібною назвою. Німці зовуть их Zigeuner; Італці — Zingari; Іспанці — Gitanos (що значить: віроломні); Англійці — Gipsy; Мадяри — Czigdny і Pharao nephek; Шведи — Tatare; Дунці — Tattern (татари); Нідерландці — Heidenen (погане). В Франції прозвали циганів Bohemiens тому, що уважали их за гузитів, котрі з Чехії прийшли до Франції.

У нас знов простий нарід називає кожного циганом, хто використовує его в який будь спосіб, а то звідти, що у нас впадуть цигани в село, то не скорше виберуть ся з него, аж намантять са легковірних людей.

Самі цигани не називають себе жадним з више приведенних імен. Загальна назва, якою іменують себе всі європейські цигани, єсть Roma, що значить також: муж, мущина, чоловік. Цигани, що живуть в Старім Сьвітї, називають ся Sinte або Sinda, правдоподібно від імени ріки Інд.

(Дальше буде).

то повинні також ті, котрі мають вже скрипку будівляну з камінцями, як найскорше написати картку кореспонденційну о присланє ціньника.

Убійство. У Львові знайдено в забудованю Ставроцігї в працкарни трупа служачої, повішеного на гаку. Ола жила в незгодї з своїм чоловіком, і перед смертю була між ними велика сварка. Сїдї на трулі вказує на те, що єї передовсім убило а опісля повішено. Підозріно о убійство чоловіка увязнено.

За великі вимоги. Покійний професор віденьского університету др. Гіргль був раз при іспитї, як проф. Лянгнер питав одного слухателя медицини. Проф. Лянгнер подав студентови якусь маленьку кісточку і сказав: „Тут маєте кісточку; не оглядайте єї лише обсьунге єї пальцями і скажіть, чи кістка належала до правої чи до лівої сторони тіла та чи походить з мужчини чи з жєнщини?“ Відолашний студент почервонїв з заклопотаня та кинув бігальний погляд на професора Гіргля. Той сидїв спершу спокійно, але відтак зірвав ся з крісла і крикнув до студента: „Як відповісте на питанє мого п. товариша, то скажете менї відтак, як називав ся той чоловік, з котрого тога кість походить, в котрім місті він мешкав і при котрій улиці?“ То питанє уратувало студента, що не перепав при іспитї, але професор Лянгнер від того дня не питав ніколи в присуєности свого товариша д-ра Гіргля.

НАУКА, ШТУКА і ЛІТЕРАТУРА

— 0 —

НОВІ КНИЖКИ.

* **Грїшники.** Роман-хронїка О. Я. Кониського, вийшла у Львові окремою відбиткою з сегорічної Зорї. Сторін 192, вісімки. Цїна 50 кр. Житє українського патріота Пригари і его заходи около добробиту селян становлять зміст єєї нової повісти невтомимого письменника. Виведено там кілька типів владящих Українців, понад котрими вчинками своїми і характером вистав Пригара, ідеальний тип українського громадянина-труженника. О. Я. Кониський зображує українську інтелїгенцію дуже невеселими красками — а его роман має на цілі звернути увагу єєї інтелїгенцію в бік реального роботи для народу. Фабула роману незвичайно інтересна і роман писаний з розмахом, вправною рукою старого письменника. Лектура для всіх і мила і поучаюча.

* **Повістки і ескізи з українського життя.** Написав А. Кримський. Друкувала ся в Коломиї і Львові під доглядом М. Павлика. Цїна 60 кр. Сторін 332, 8-ки. Ся збірка складає ся з 9 повісток: Батьківське право. Істория однієї подорожи. Та хто-ж справді тут винен?! Перші дебюти одного радикала. Сирота Захарко. Вирички з мемуарів одного старого грїховоди. В народі! P-uchorath'a nationalis. Не порозуміють ся. — Автор впевняє читачів у вєтупі, що всі ті повістки і ескізи — щира правда; себе не вважає белетристом, а коли таки видає свої писаня, то з намови людей. Ми ще до єєї книжки повернемо.

* **В день сьвятої волї.** (Спомянки баби Оришки Прядчихи). Написав О. Я. Кониський. Чернівці 1895. Накладом редакції „Буковини“. Сторін 42, 16-ки. Цїна 10 кр., з пересилкою 12 кр. Єсть се передрук з фейлетонів нашої газети. Кониський — майстер в писаню образків з народного життя. Се оповіданє одно з найкрасших.

* Оповіданє молодого, талановитого буковинського письменника, Теодота Галїпа, п. заг. **Перші зорї**, друковане недавно в фейлетонах „Буковини“, вийшло окремою відбиткою. Сторін 112, вісімки. Цїна 30 кр., з пересилкою 32 кр. Купити можна в редакції „Буковини“. Єсть се інтересний образець з життя черновецької молодїжи рускої, причім бачимо також і частину життя буковинської інтелїгенції. Оповіданє визначає ся зручним обробленєм теми і прекрасним стилем.

Більшість учених, що занимались історичними дослідями про циганів, уважала витчиною циганів — Індію. Перший такий здогад висказав при кінци минувшого віку Гральман, котрий завірював, що цигани походить від одної і то найнижшої касти індійскої. Пізнійші дослідники, що вичували циганську мову, знайшли в тій мові много санскритських, індостанських і малябарських слів; з порівняня же звичаїв і життя циганів, розкинутих по різних сторонах, замітили велику подібність в характері і житю циганів до тих особистостей, якими визначаєсь індійська каста судрів. Посеред тих наукових дослідів заслугу особливо на увагу праця професора Потта, п. в. De Zigeuner in Europa und Asien. Інший учений, др. Коєрницький порівнував циганські черепи з індуськими і на основі добутих даних дійшов до сїдуючих виводів: 1) малий обєм і мала вмістимість черепів; 2) схожість черепів в чолі і висках; 3) однакове положенє потиличного отвору. Відрубно від др. Коєрницького прийшов до тогож результату антрополог Топїнар.

На походженє циганів з Індії, судячи з їх язика, життя і антропологічного типу, вказав также знаний російський дослідник циганського племені, М. І. Кунавік.

В наші часи росїянї цигани, як жиди, майже по цілій землі. Их можна подібати в всіх європейських державах, в Азії, Єгипті, Америці, а навіть Австралії. Всюди ведуть они бродяче життя; осїлі цигани становлять рідкі виїмки в посеред того народа. Улюблєними їх занятями суть: ковальство, конозальство, торговля кіньми, ворожба, музика.

Більша часть циганів живе в Угорщині. Волоскі цигани находились довгий час в тяжкій

* **Олюнька.** Оповіданьє з життя ходачкової шляхти. Написавъ д-ръ Андрій Чайковскій. Львівъ 1895 кр. Накладомъ редакції „Діла“. Сторін 269, 8-ки. Се те саме оповіданьє, що єго приславъ бувъ др. Чайковскій на конкурс „Зорі“. Др. Франко писавъ про се оповіданьє в Зорі 1895 ч. 11 так: „За найліпший з надісланих творів признаю повість „Олюнька“. Є се обширне оповіданьє, взяте з життя нашої ходачкової шляхти самбірського повіту. Зміст єго — сумна історія дівчини-сироти, дідички гарного селяньського маєтку, котра проте під опікою шляхетских традицій, фамілійних і иньших вглядів, пропадає марно після життя повного горя і занедбаня. Хоча тема повісти не нова, то все таки суспільна сфера, в котрій відбуває ся дія повісти, змалювана уперше в нашій белетристиці так докладно і всесторонно. Автор знає добре те життя і для людей, про котрих пише, не таїть ані їх добрих ані лихих боків, і коли де можна би єму закинути певну присторонність, то хіба в мальованю жінок-шляхтянок, котрі у него виходять за енергічними та без совісти. З головною дією повісти ваяють ся більше або меньше тісно поодинокі епізоди, з котрих деякі, як н. пр. шляхетска комісія над конокрадом, зловле-ним на горячій учинку, як повинь і розлив Дністра і т. п. змалювані справді по майстерски.

— 6 —

* Завязав ся у Львові комітет зпоміж членів „Руского товариства педагогічного“ для видаваня книжок для молодіжи різного змісту. В дотичній відозві повідомляє згаданий комітет, що має на меті достарчати бібліотекам шкільним материял вригідний для наших школярів, бо доси такого материялу було дуже мало і то не коньче добірного. Плян обіймати: 1) давні і нові твори нашої літератури вже вичерпані або у нас доси ще цілком не видані; 2) переклади цінних творів з літератур чужих; 3) діла, ознакомлюючі з сучасним станом різних галузей наук; 4) оригінальні оповіданя різного змісту і форми для молодіжи. Маючи на увазі достарчуванє материялу бібліотекам шкільним видавати-ме комітет лиш такі книжки; що будуть мати запевнену апробату Ради шкільної краєвої. Сими днями предложено вже до апробати вибір Шевченкових творів з поясненнями для молодіжи і „Чорну Радю“ Куліша. Відтак має на думці видати твори А. Могильницького, збірник казок народних, хрестоматию поетичних оповідань книжних (з старорускої літератури) переповіджених народною мовою, хрестоматию пісень історичних, вибір житєписий, хрестоматию з літописий, діярий, історичних збірок і т. п. Комітет просить земляків предлагати єму свої жаданя і замітки як що-до виданих вже доси творів для молодіжи, так і таких, що комітет задумує видавати або що їх виданє було-б пожаданє. У всіх справах просить ся відноситись на адресу Е. Харчевича, директора рускої гімназії у Львові.

Зоря ч. 23.

ТЕЛЕГРАМИ „БУКОВИНИ“

з дня 16. грудня 1895 р.

Відень. Цісар привирав сьогодні шістьох відпоручників рускої депутації і відповів на промову речника, що скаже розслідити скарги, але що сам бачить в масовій депутації, котра авсртає на себе загальну увагу, непотрібну демонстрацію. Цісар попрощав депутацію словами: Adieu, meine Herren! (Бувайте здорові, панове!) В пропамятнім писемі жадає ся вислання особного правительственного комісара для провіреня надужит при виборах, розвязаня галицького сойму і розписаня нових виборів. Депутація відїжджає вечером. Депутація хотїла демонстративно піти перед цісарску

Видає тов. „Руска Рада“ в Чернівцях.

палату, але поліція заборонила єю демонстрацію. Авдїенція тревала три мінуты. Вчєра була депутація на соціалістичних передвыборчих зборах.

Др. АНТІН СВЕРЖХО

бувший приватний асистент проф. Борисікевича,

б. практичний лікар на клініках проф. Борисікевича і Габермана в Градци, Швайгтера, Глюка, Якобсона і Швабаха в Берліні.

спеціаліст для слабостий очий і уха

осїв

в Чернівцях, ул. ратушева ч. 13

і ординує від 10—12 і від 2—3 год.

для бідних бесплатно.

Що то є господарність — Герінга (переклад В. Герасимовича) 20 кр.

Поезії Осипа Маковєя (20 кр.)

Оферма, оповіданє єго-ж (10 кр.)

Твори Івана Сурика, переклад з російского (10 кр.)

Українські писаня Митра Оленьковича (10 кр.)

Писаня Василя Куліка (10 кр.)

Останні романи Г. Сінкевича. Два відчити М. Грушівського, читані в львівсьім „Клубі Русинок“. Виданє Василя Лукича. Накладом ред. „Зорі“. 16°. 50 стор.

Твори Степана Руданьского. Том I. Пісні. Приказки. Прислівя. Байки. Бібліографічний показчик. Заголовки „Сьнівомовок“. Виданє М. Комара. Коштом видавця. — У Львові 1895. 16° 192 стор. Ціна 40 кр. (в портретом автора).

Кобзар Тараса Шевченка. Выбѣръ поезій ля народу. Частина друга. — (Книжка тов. Просьїта“ Львові ч. 184—185) мал. 8° 136 стор. Ціна 20 кр.

Повістки і ескізи з українського життя — А. Кримського, появили ся у Львові з друку. 8° Стор. I—IV+1—322.

Василь Чайченко. Байки. — Накладом редакції „Зорі“ у Львові. мал. 8° 68 стор. — Ціна 30 кр.

Чернеча республика на Афоні — Василя Шурата (10 кр.)

Нарід в неволі (то що було друкowane і в Неділі) — 10 кр.

Микола Палкин Льва Толстого, оповіданє 10 кр.

„ДНІСТЕР“

товариство взаїмних обезпечень

у Львові,

улиця Валова ч. 11,

заснованє на підставі концесії ц. к. міністерства справ внутрішних з дня 9. грудня 1891 р. ч. 22751, розпочало свою діяльність дня 15. н. ст. вересня 1892 р.

„Дністер“, опертий на засаді взаїмности своїх членів, обезпечає всяке майно движимє і недвижимє против шкідливых під найприступнійшими услївами і почислює можливо найнижші премії.

Всякі шкоди ліквідують ся і виплачують ся сейчас по пожарі.

Зголошеня о уділенє агенції в місцевостях, де нема агенцій „Дністра“, приймають ся.

Відповідає за редакцію Осип Маковей

Вже вийшов

ілюстрований буковинський православний

КАЛЕНДАР

на рік переступний

1896

Ціна 50 кр.

— (з пересилкою 55 кр.) —

Зміст.

Календар історичний. — Календар астрономічний. — Календар церковний. — Свята рускі і римскі, (червоно друкovanі), схід і захід сонця, відміни місяця, погода. — Календар жидівський. — Поминальний календар славних Русинів. — Дім цісарский.

II.

Наші гроші і важнійші заграничні. — Міри і ваги (нові і старі). — Телеграфічні приписи. — Почтові приписи. — Приписи желізничі. — Скалі стемпльові. — Належитість від вписів гіпотечних. — Плян їзди на желізницях.

III.

Для науки і забави.

Головосіки сьв. Івана Хрестителя. (З лірички Ю. Федьковича з новим портретом поета). — О. Єрофтей Федорович. (Житєпис з портретом). — Нова устава охованю худоби. (Популярна наука). — Як закладати крамницю? (Популярна наука). Розмова Читальника з Іваном Байдужним. — Про катастер рунтовий. — Що людий єднає? (Повістка Д. М.) — Правда. (Повістка Є. Я.) дещо з господарства. — Ілюстрації

IV.

Шематизм буковинський.

V.

Оповідання.

Замовленя приймає

„Руска Бєсїда і Редакція Буковини“.

ПРАВДА

ВІСТНИК

політики, науки і письменництва, виходить двічі в місяць по ціні на рік 4 зр., на пів року 2 зр., на чверть року 1 зр.

У Львові, улица Академична, ч. 8.

Котвиця

Liniment. Capsici comp.

з антики Ріхтера в Празі, загально признаний знаменитий усмирюючий лік на втиранє: по ціні 40 кр., 70 кр. і 1 зр.; можна купити у всіх аптеках. Просимо жадати сей загально улюблений домашний лік просто під назвою

Ріхтера Liniment з котвицею

і приймати з остророжністю лишє флажки зі знаням значком охоронним „Котвиця“, бо лишє ті правдиві.

Аптека Ріхтера під золотим львом у Празі.

З друкарні Г. Чоппа.